

ՎԻՐԽՈՖ ՈՒՍՈՒՑԶԱՊԵՏԻՆ

ՅՈՐԴԱՆԵԱՆԸ

ՈՐՈՏՈՒՑ ՎԻՐԽՈՑ մեծահամբաւ գերմանացի բժշկագետին 80ամեայ յոբեւանը Պեդլինի մէջ շքեղ հանդէսներով կատարուեցաւ, ուր ներկայ էր արքայազնիս գիտնականաց բազմութիւն մը:

Վիրխոֆ 1821ին՝ հոկտեմբեր 13ին ծնած է՝ Փոմերանիոյ Շիլլէպայն փոքր գիւղին մէջ: Յոբեւանը այս տարի հոկտեմբեր 12ին սկսաւ՝ Պեդլինի անտաքանական (pathologique) նոր թանգարանին մէջ՝ որ ասկէ յետոյ Վիրխոֆ բաճկալսման պիտի կոչուի ուր իրեն կիսարձանը կանգնեցին:

Հանգստը երկու օր տեւեց. Ռուսիոյ քաղաքական բարձր պաշտօնականներէ և բժշկութեան կաճառին բոլոր անդամներէ զատ, ներկայ էին նաեւ Գերմանական Համալսարաններու նուիրակները և օտար ազգաց Համալսարաններու ներկայացուցիչները: Անգլիոյ կողմանէ՝ Լորտ Լիտտը. Իտալիոյ կողմանէ՝ Պալլէլլի պաշտօնեայն. Գաղղիայէն՝ Գոտնէյլ ուսուցչապետը. Մոսկուայէն՝ Պլուս մէնթալ զրկուած էին:

Վիրխոֆ հոկտեմբեր 12ին գրեթէ 2 ժամ նշանաւոր ճառախօսութիւն մ'ըրաւ, յորում ապացուցուց թէ ինչ արդիւնք ունին Գերմանացիք՝ անտաքանութեան ուսման զարգացման մէջ և թէ Խոտլիոյ Սալեմոյի և Պրոնտիայի Համալսարանները որչափ նպաստած են բժշկութեան այդ ճիւղին:

Ուրիշ բազմաթիւ ճառախօսութեանց մէջ, նշանաւոր էր Պեդլինի Ակադեմիոյ մշնուջնաւոր ընթացողը՝ վալտիւրը ուսուցչապետին, որ Վիրխոֆի անունը Մումմերն և Հէլմհոլցի անմահ անուններուն հետ կը միացընէր:

Յաջորդ կիրակի օրը հանդիսին բացումը բրաւ՝ Ռուսիոյ Հասարակաց կրթութեան և

կրօնքի պաշտօնեայ Պ. Սթուտթ, Գուլիէլմա Բ.ի նամակը կարդալով, և ապա համբաւաւոր բնախօսին՝ կայսեր կողմանէ՝ ոսկէ շքանշան մը նուիրեց:

Պալլէլլի Խոտլացի բժշկապետը՝ լատիններէն լեզուով վսեմ ճառախօսութիւն մ'ընելէ վերջը՝ Վիրխոֆ խմանուէլ թագաւորին կողմանէ բերած ոսկէ շքանշանը ներկայացուց՝ ծերունի գիտնականին:

Երկու հարիւր հոգւոյ մեծահանդէս ունեցան վերջը Պեդլինի բոլոր Schelling փողոցը լուսաւորեցին. մինչդեռ շատ մը բժշկապետներ, գերմանացի ուսումնական մարմիններու պատուիրակներ՝ Վիրխոֆին կը մատուցանէին իրենց յարգանքները:

Վիրխոֆի ուսումնական գործունէութիւնը քսան տարեկանէն կը սկսի և մինչեւ հիմայ իւր կեանքը աշխատելով անցուցած է:

23 տարեկան էր երբ Պեդլինի հիւանդանոցին մէջ բժշկեց եղաւ, և 25 տարեքին մէջ Ախտաբանական անգամագնոսքեան և քնախօսութեան, և գործնական բժշկութեան (clinique) դիւանը հիմնեց. Տարի մը յետոյ երբ Վերին Սէլէրի մէջ (typhus) վրայ գրեց, այն ատեն՝ իրեն բարձր, միանգամայն ընդարձակ և խորին հանճարի տէր ըլլալը տեսնուեցաւ:

Իւր բազմաթիւ աշխատութիւնները, գրութիւնները և հետազոտութիւնները միշտ իւր միակ ենթապրութեան վրայ հիմնուած են, որ է. «կիւնքը»՝ խորշէ (cellule) անբաժանելի է: Հիւանդութիւն և առողջութիւն՝ ուրիշ բաներ չեն՝ բայց եթէ կեանք՝ որ տարբեր պայմաններու մէջ կը տեսնուի: Երկուքն ալ միեւնոյն օրէնքներու կը հպատակին, երկուքն ալ կախումն ունին այն անպարզանական իրերէ՝ որոնք խորշ կը կոչուին: Իրեն այս գիւտը անտաքանութեան և բժշկութեան համար նոր ասպարէզ մը բացաւ, այս մասին իրեն ըրած անխորժ ճառախօսութիւնները և գիտողութիւնները՝ իւր անունը աշխարհիս մէջ հռչակեցին: Վարպետ բժշկ և անմահ ընագէտ անողոսներուն արժանացաւ. իր առողջապահութեան մասին ըրած գիտութիւն, Պեդլին քաղաքին հառարակութեան առողջ-

ջապահական կացութեանը նպաստեց՝ օգտակար եղաւ նաեւ բոլոր մարդկութեան, վասն զի ամէն տէրութիւնք կը հետեւին իրեն գիտական կանոններուն:

1862ին երեսփոխան եղաւ և ազատական կուսակցութեան գլուխը ըլլալով, Պիղմարքին

ախոյեան մ'էր: 66ին և 70ի պատերազմներու միջոց գերմանական բանակին մէջ առողջապահութեան ուղղիչն էր. ինքնին վիրաւորեալները կը դարմանէր և թշուառ փեսոսները տեսնելով, կ'անիծէր պատերազմը:



ՌՈՏՈՒՑ ՎԻՐԻՈՑ

Այսպիսի սրտի և մտքի աէր մ'է հաշականուն գիտնականը՝ որ ալեգարդ և 80ամեայ ծերութեան մէջ դեռ գործունէութեան, աշխուժի և աշխատասիրութեան սքանչելիք մ'է: Իր աշակերտաց հետ խստութեամբ կը վարուի, և սակայն ամենուն սիրելի է, վասն

զի բարերարութեան ախպար մ'է: Հարեւանցի բսել հարկ կը համարինք՝ որ իրեն գաղափարներովն՝ պարագլուխ է նիւթապաշտենուն (*matérialiste*):

Հ. Ն. ՏԻՐԱՅՈՒՆՅԱՆ